

2

~~Programowy kurs~~

kompendium do zajęć na kursach
o ile się miały myśleć pro-
szekm kursach, - Antonny
mnie nie znam. Wydaje mi
się że ten z "koposty" jest
autorem Marka Kapuscinskiego

sp. mnie po raz pierwszy

potrafił się "koposty" 4

I. PRZEDE WSZYSTKIM: BLAZEGO SKAUTOWE ? I BLAZEGO "NARZEDZIA METODYCZNE" ?

1. Moze na id fakt, ze swola gawede zaczynam od slow "skaut"/"skautowe", a nie trzeba by jej zaczynac od wlasnej tradycji slow "harcerski"/"harcerski". Kobię to z rozmyslem, staram sie przywrócić do powiedzenia bylo ~~harcerski~~ rzeczywiste, riezum nie zniekształcone. A nieslęty termin "harcerski" przywazy nawet przez bardzo porzadnych ludzi, wiecie ze soba najezęsciej nieświadome, ale bardzo mocno powiazane dwu zupełnie różnych rzeczy: skautowej metody pracy oraz organizacyjnej formy dzialania na modle ZHP-u. Zamierzam wszędzie gdzie sie da uzywac slow "skaut", "skautowe", "skauting" choc; bowiem zdecydowanie podkrešlac, ze harcerstwo jest tylko /-i az/ polską odmianą skautingu. Jest to skauting różny od tych, które rozwinęly się w innych warunkach geograficznych, kulturowych, politycznych czy historycznych. Jednakże różno i stale pulsujące serce jest to samo: gorące pragnienie wychowania uczelnych, "pełnych" ludzi.
2. Dudując programy odpowiednie dla dzisiejszych czasow, musimy odzyskac świeżość spojrzenia. Gwałtowne przemiany społeczne i kulturowe kazą nam od nowa interpretowac wszystkie metody pracy harcerstwa. Oczywiście, o ile chcemy coś wiešć w rozwój naszego narodu - a nie, jeśli pragmiemy być tylko skansenem pewnej tradycji, pewnego wspianalego, starego ruchu społecznego. Ta właśnie konieczna świeżość spojrzenia jest drugą przyczyną, dla której stale uzywam slowa "skaut"/"skautowy". Jeśli ktoś wslucha się w tą gawede i zaakceptuje zawarte tu poglady - moze śmiało w miejsce każdego slowa "skaut" wstawic slowo "harcerski".
3. Ale wypowiedź ta przeznaczona jest nie tylko dla instruktorow harcerskich. Kieruje ją do wszystkich ludzi dobrej woli, którzy skautowy/harcerski/ system pracy uważają za dobry, którzy chcą go stosowac, a zamierzają nie na żadnych ograniczeń. Skauting/harcerstwo/ moze, jak grzyby, wyrosnac wszędzie.
4. Ograniczeń nie ma, ale istnieje pewien warunek wstępny: dotyczy on ludzi, którzy mają to tworzyć, instruktorow /skautmistrzow/. Uważam, że muszą oni spełniac cztery warunki: 1. Muszą być inteligentni, 2. Muszą być uczelwi, 3. Muszą być chętni do uporzędej pracy, 4. Muszą być metodycznie kompetentni.
5. Znam bardzo wielu żarliwych, uczelwionych i inteligentnych ludzi prowadzących zdecydowanie złe drużyny: harcerze udają tam tylko, że akceptują ideały, drużyna nie stanowi wspólnoty, praca idzie niearawo i jest wykoławiona, nie na serwo. Przyczyną ich próżnych wysiłków jest najezęsciej nieświadomiana niekompetencja. Brak kompetencji w skautingu/harcerstwie/ przynosi takie same skutki jak gdziekolwiek indziej: rozkład praco, niemożliwianie sukcesu. Jednakże, inaczej niż gdzie indziej, niekompetencja inteligentnego, uczelwego i chętnego instruktora o wiele łatwiej daje się usunąć. Trzeba tylko dobrze poznać metodę, czy też moze jej praktyczny aspekt: NARZĘDZIA METODYCZNE.
6. Poświęcam tę gawede NARZĘDZIOM METODYCZNYM, czyli konkretnym sposobom oddziaływania skautmistrza na skauta. Sposoby takie - narzędzia - są konkretyzacją metody i programu w pracy drużyny. Znajomość narzędzi pozwala uczelwim, gorącym ludziom tworzyć wspianale drużyny. Ich nieznanosć obelwinał najwartościowsze nawet inicjatywy.
7. Odpowiedzi czas kaze używac odpowiednich narzędzi. Nie można poznać sposobow, nie dopasowawszy ich wpięrw do celow jakim mają służyć. Narzędzia metodyczne nie są zatem niezmiennic, są aktualne i stosowane dziś, jutro na pewno się zmieni. Zatem zanim przedjdziemy do ich omowienia zatrzymamy się na chwile przy SYSTEMIE PRACY SKAUTOWEJ, następnie skrótownie przedstawimy poglad na METODE, a następnie na proponowany na dzisniaj PROGRAM. Dopiero ustalivszy te sprawy, omowimy zasadniczo nasz temat: NARZĘDZIA METODYCZNE SKAUTINGU - czyli sposoby, jakie dzisniaj winny być stosowane w pracy każdego skautmistrza.

II. SYSTEM PRACY SKAUTOWEJ

1. Skauting oddziaływa /czytaj: organizuje wychowanie człowieka/ na kilku płaszczyznach. Są to płaszczyzny IDEI, METODY, PROGRAMU, RUCHU-ORGANIZACJI I MIEKROSTWA. Każda z nich zupełnie czere innere dotyczy, skauting jednakże konstytuuja wszystkie, żadnej nie można pominiac, bez ryzyka rozbitcia pracy. Omowmy je krótko.
2. O IDEI skautingu/harcerstwa/ mówi się najezęsciej w dwu znaczeniach. Po pierwsze przez idee rozumie się pewien system wartości. Są to wartości chrześcijaniskiego, rycerskiego etosu, są one jakos zawarte, uchwycone w Prawie Harcerskim jakiego uzywamy. Prawo nie podaje ich wprost, ale jasno ustala o jakie wartości idzie. Po drugie przez idee, rozumie się ideały, czyli taki model doskonałego człowieka, Prawo harcerskie podaje jakie ten kłpś ma cechy. Jest to w pewnym sensie uosobienie idei w pierwszym znaczeniu. Idea stanowi jakby košcioc skautingu: to jest idealny cel rozwoju człowieka; jak najbardziej zbliżyć się do modelu idealnego, jak najbardziej "prześlaknąć" idealnami, uważając je za swoje, żyjąc nimi. Ponieważ zaś większość ludzi w naszej kulturze uważa takie a nie inne wartości za ważne - taka idea wydaje się oczywiście dla znacznej części społeczeństwa. Często mówimy, że skauting/harcerstwo/ ma naturalną idee, rozumiejąc przez to, że jest ona społecznie oczywista.
3. To, co nazywamy METODA, to pewien ściśle określony sposób dzialania, pracy instruktorow i zespólów. Najezęsciej opisując metodę przedstawiamy jej cechy, czyli warunki, jakie dzialanie musi spełniac, żeby bylo uznane za skautową metodę pracy. Omowić ją dalej szerzej - tu tylko tyle: słowną zasadą metodyczną skautingu/harcerstwa/ jest metoda pozytywna. Pozostałe zasady są tak dobrane, że w jak najmniejszej stopniu sprzeczne są ze sposobem myšlenia i doświadczania świata przez młodego człowieka. Po prostu są takie, że młody człowiek uważa wynikające z nich dzialania, za sprawiedliwe, oczywiste i słusze. Czyli za naturalne. Mówiac o naturalnej metodzie, mamy na myśli jej niesprzeczność z naturalnym sposobem myšlenia i dzialania młodego człowieka.
4. Obok Oczywiściej IDEI, odpowiedniej METODY właściwym motorem pracy jest PROGRAM. Program to odpowiedź na pytanie: jak aktualnie najlepiej zrealizowac do idei, stosując odpowiednie metody i biorąc pod uwagę całą sytuację dookla nasz Program to owa sławna Baden-Powellowska wędka. Oczywiście jasne jest, że program musi być nowoczesny - czyli trafny. Odpowiedzi do aktualnego sposobu myšlenia i zycia ludzi, biorący pod uwagę ich nowe potrzeby, ustawiający je w właściwych miejscach dążeń i aspiracje młodego człowieka. Mówimy o naturalności programu - mając na myśli jego nowoczesność i trafność.
5. System pracy Skautowej ujmuję się często w trójkąt. Ma to obrazowac wzajemny stosunek trzech elementów konstytuujących skauting/harcerstwo/: Idei-Metody-Programu. Przyjmuje się też, że jest oczywiście, niezmiennosć Idei, niezmiennosć Metody, przynajmniej na tyle, na ile niezmienna od dawien dawna jest natura młodego człowieka i ciągła zmiana. Metoda i Program, który musi dopasowывать się do nowej sytuacji. Taki trójkąt nieelw wyraża skautowy/harcerski/system pracy, ale jest jednak niewystarczający.
6. Nieuwzględniamy bowiem problemu środowiska wychowawczego, ORGANIZACJI. Jest bowiem jasne, że w chwili, w której powstała jakakolwiek strukturalny program kazdym sie zmięniac. Ponadto sama oczywiście Idee wyzwala społeczny RUCH - czyli nieskoordynowane, spontaniczne dzialania, których celem jest wprowadzenie Idei w zycie. RUCH obrasta w ORGANIZACJĘ i oba te elementy w swoich stopny zmięniają sytuację wychowawczą w drużynie. Dlatego wybrano do modelu "koperty"/strzałkami oznaczono jak poszczególne elementy systemu wzajemnie na siebie oddziaływaują. Model ten jednak, choc; lepszy od trójkąta, nie wyraża w sposób wystarczający system skautowy/harcerski/. Temiża bowiem problem interpretacji - czyli instruktora.

7. Jeśli spojrzec; na punkt widzenia pojedynczego skauta/harcera/, czy też jego rodziny - a taki punkt widzenia wybrano do koncepcyjnego modelu, że właściwie cały skauting/harcerstwo/ to to, co a drużynie robi i ma być historycznym instruktorem, Prawo to samo, zasady, nawet wyškolenie to samo - a idzie różnice w pracy naszego i innych drużyn. Nie jest to przypadek. To zasada systemu: Skauting/harcerstwo/ jest dziedziną metodyczną instruktora. Oni nadają mu zycie i sens. Oni dokonują stałej i niezawanej adaptacji do sytuacji. Oni są tym, co nadaje i Metoda, dzialając po swojemu. Oni też mają swoją koncepcję wychowania i

...i w tym celu tworzą duch i duszy tego, czy stał się człowiekiem, czy nie, czy stał się...
 skutki zmiany w postaciach instruktorów - nie są skutki wypracowywania "stylu" w...
 programów, szkoleń, harcerskich, na całym charakter osobisty. Tędy grup instruktorów...
 rozumie, starannie dobijając doboru następców, wydając liczne instrukcje i...
 i zatem: cała ta staranna opieka koperta znajduje się przede wszystkim w...
 nie weryfikuje, interpretuje i realizuje wszystkie elementy systemu skautowego.

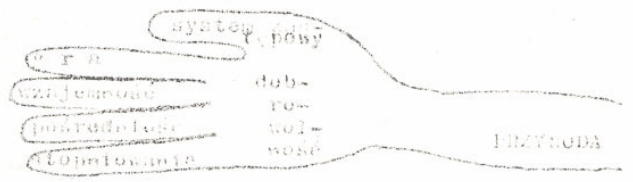
1.1. METODA

1. Podstawowym elementem METODY skautowej jest pozytywny model oddziaływania. W najwięcej skrócie działa on tak:
 - wierzymy, że w każdym z naszych skautów/harcerczy/ są jakieś dobre strony,
 - widzimy, że nasi skauci/harcercze/ działają nie tak, jak byśmy chcieli /w skrócie mówimy: "Złe postępowanie"/,
 - jednakże niczego nie zakazujemy, ani nie karzymy niewłaściwych postaw /po za "samochroną grupy"/,
 - natomiast przez dobór zadań, prac, propozycji/program/ staramy się zainteresować ich takim działaniem,
 - czy wyborem postawy, który jest naszym zdaniem, właściwy;
 - W rezultacie skaut/harcercz/ ma przed sobą wybór: albo "złe" postępowanie i odejście od niechcianych spraw,
 - albo "dobre" i pełny udział. Bokożuje sam wyboru. Po jakimś czasie patrząc z dystansem na swoje poprzednie
 postawy odrzuca je jako mało istotne, "wyrasta z nich". Proces stopniowego, wewnętrznego opowiadania się
 za przyjętym w drużynie modelem życia nazywamy samowychowaniem.
 Metoda pozytywna zakłada dobrą wolę i daje skautowi całkowitą wolność wyboru. Szanuje i wzmacnia jego godność, rozwinia jego dzielność duchową i samodzielność myślenia.

2. Drugą fundamentalną cechą metody skautowej/harcerskiej/ jest dobrowolność, każdy może przyjść i odejść - nie skoro już przyszedł to znaczy, że sam chciał podporządkować się zasadom u nas panującym, dobrowolność w sposób oczywisty wiąże się z pozytywnym modelem oddziaływania.

3. Pozostałe cechy metody najlepiej wyjaśnić w oparciu o tzw. "rękę metody"

- Wspólnotowość/system zastępowy/ czyli działanie przez małe, naturalnie dobrane grupy, budżecie poczucia wspólnoty, wzajemnej dyscypliny, poczucia więzi;
- Gra czyli współzawodnictwo i jego odwrótne strony: współdziałanie we wszystkich działaniach, jakiś duch rywalizacji z łosem /i z innymi/, zadziorność;
- Spontaniczność oddziaływania czyli równo zasady dla instruktora i skaut/harcercza/, obaj się równocześnie wychowują, są w tym swoimi partnerami - choć mają oczywiście różne role w zespole i co innego zapowiadają w sobie kształtując;
- Indywidualność czyli nie przez słowa, a przez działania: przez gry, harcerz przygody;
- Stopniowość czyli nie wszystko naraz, nie od razu najwyższe cele, ale krok po kroku, przez cele pośrednie, stopniowo się doskonaląc i rozwijając;
- w "ręce" mieści się też omówiona już dobrowolność;
- Zewnętrzny punkt odniesienia: przyroda, co oznacza, że praca skautowa/harcerska/ toczy się nie między harcerzem a instruktorem, a między nimi a przyrodą, w odwołaniu do naturalnych wzorów, w środowisku dającego naturalną przyrodę i największe doświadczenia samodzielności i samowychowania.

4. Mówi się jeszcze o rozmaitych cechach metody /np. o wewnętrzności oddziaływania/, nie uważam, że są to cechy zawarte już w powyższych "Ręce" daje no za tym dobrą analogię.

IV. PROGRAM

1. Program w moim rozumieniu jest: 1/interpretacją rzeczywistości w świetle idei i oceną jak w tej sytuacji może funkcjonować metoda, 2/sumą zadań jakie z tej interpretacji wynikają, a których celem jest osiągnięcie jak największych sukcesów wychowawczych /w dążeniu do idei/.
2. W takim ujęciu zadania jakie przed nami stają należy przedstawić na trzech poziomach: cele pośrednie, czyli w jaką stronę obecnie idzie skauting/harcerstwo//, cele bezpośrednie, czyli co ma robić drużyna, i główne akcenty pracy instruktora, czyli co ma dla niego być najważniejsze.
3. W dzisiejszych czasach cierpiemy na przekazanie świata. Rozsądnym się więc wydaje się precyzyjne i krótkie sformułowanie założeń i zadań, swista "baszowość" programu. Program bowiem ma być taki, żeby tkwił w każdym z instruktorów jak druga natura, czy jak wynieszone techniki metodyczne, zawsze "od ręki".
4. Jeśli idzie o pierwszy sens programu/interpretacja rzeczywistości/, to jest to temat na obszerny esej - sądzę jednak, że dla większości instruktorów skautowych/harcerskich/ oczywiste są następujące sprawy:
 + aktualnie w naszym społeczeństwie trwa kryzys wartości, polegający m.in. na upadku znaczenia wielu ważnych dla rozwoju człowieka imperatywów: prawdy, odwagi, bezinteresowności, odwagi, czystości moralnej.
 2. Stawia taki w znacznym stopniu wynika z charakteru systemu politycznego, ale też i z otwartego przypięszenia epulizacyjnego świata.
 3. Spadł w naszym kraju poziom tolerancji - mimo jednoczesnego o wiele szerszego polepszenia tego problemu na różnych forach. Tu jednakże widać więcej można przypisać "pamięć".
 4. Znaczenie wzrosła liczba osób akceptujących sytuację jednostki - a przynajmniej dających temu wyraz działaniem /czy też brakiem otwartego, celowego działania/, w tym systemie politycznym.
 Tezy takie można by mówić, obrazują one jednak, że instruktorzy skautowi/harcerscy/ mają do tej rzeczywistości stosunek krytyczny. Stąd trudniejsze i odważniejsze zadania jakie muszą przed sobą postawić.

5. A zatem cele pośrednie, czyli jakie przed nami stają zadania.
 1/ Wychowywać prawdziwą INDYWIDUALNOŚĆ - czyli ludzi kształtujących swoje życie, aktywne, nie do agresji, mających własne postawy, poczucia i aktywności.
 2/ Tworzyć zespoły skautowe/harcerskie, mające charakter WSPÓLNOT - czyli stawiające sobie cele inne niż cel samego siebie, nie zaprzeczające uczuciowo, mające własne systemy i kryteria oceny, nie za sobą liczenie.
 3/ Rozszerzać się w sposób naturalny na społeczeństwo, czyli zajmować się tym, co jest skutkiem społecznym i potrzebne, współdziałanie z innymi grupami społecznymi, służąc i pomagając, kształtując w sobie bezinteresownego, społecznego działacza.

6. Cele są konkretnie sformułowane. Stopniują one też zadania oraz barierę je poszarpaną.
 7. Jeśli idzie o cele bezpośrednie, czyli o zadania mające powierzone im do zrobienia w drużynie, to oczywiście nie ma jednego wzoru dla wszystkich drużyn i grup skautowych/harcerskich/ odpowiedni. Ale są trzy, że przynajmniej...
 8. Stawiając zadania, nie trzeba rozumieć jako politycznego zainteresowania pracą, lecz o pracy społecznej, własnego wewnętrznego, przez rozmaitych ludzi, grup i spraw. Pierwszy tworzenia świata, a także o...
 9. co przez na krótki czas domu, wydrukowanie książki, stworzenie...
 10. o poznaniu świata, poznanie nowych spraw, dla starszych zwinęzera o...
 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

HARCERSKI SYSTEM WYCHOWANIA

Idea-metoda-program

IDEA

Cel : wychowanie w dwóch kierunkach

- 1/ człowiek istota społeczna- cnoty obywatelskie
- 2/ pełnia człowieczeństwa, pełnia życia- samorealizacja

Ideaż wychowawczy: Prawo Harcerskie

METODA

Zasady kardynalne:

- 1/oddz. od wewnątrz
dobrowolność
świadomość ideowa

2/oddz. pozytywne

3/oddz. wzajemne

4/oddz. naturalne

5/oddz. pośrednie

Środki metodyczne:

1/Przyzyczenie Hare.

2/Prawo Hare.

3/symbolika

4/wzór osobowy !!!

5/podejście indywidualne

6/stopniowanie trudności

7/rywalizacja

8/współdziałanie

9/niefORMALNA grupa rówieś.

10/grupa formalna

11/problem koedukacji

12/zwyczaj

13/obrzędowość

14/humor

PROGRAM

Cechy charakterystyczne:

1/atrakcyjność

przygoda

wyczyn

2/naturalność

dostosowanie do potrzeb i możliwości

spontaniczność

3/ideowość

celowość

dostosowanie do aktualnych potrzeb społ.

rzeczowość

Środki programowe:

1/kontakt z przyrodą

2/techniki harcerskie

3/krajoznawstwo

4/kontakt z historią i kultywowanie tradycji

5/kontakt z kulturą i sztuką

6/kontakt z techniką

7/gospodarka drużyny

8/braterstwo

9/służba

10/twórczość

11/praca nad sobą

REALIZACJA PROGRAMU METODĄ HARCERSKĄ

Treści pracy: działania wielowymiarowe

Formy pracy- harce:

1/ognisko

6/pokaz

11/gra

16/zwiad

21/rajd

2/pieśni

7/ćwiczenia

12/zawody

17/próba

22/obóz

3/okrzyki

8/szkolenie

13/konkurs

18/bieg harc.

23/wędrówka

4/dyskusja

9/zabawa

14/turniej

19/wycieczka

24/złot

5/popis

10/zbiórka

15/festiwal

20/biwak

25/złaz

formy pracy naturalne, tylko takie jakie już wcześniej wymyślili i sami obłopcy. Ważne jest by utrzymać w drużynie ducha harcerskiego.

NARZĘDZIA SYSTEMOWE/ METODYCZNO-PROGRAMOWE/

łatwo posługiwać się nimi nawet bez znajomości szczegółowej podstaw systemu/ nie trzeźbić prawa Ohma, prawa przewodnictwa itp. by używać magnetofonu/ ogromne pole do twórczości dla instruktora

Ich konstrukcja musi być zgodna z zasadami metodyki i cechami programu i wykorzystywać jak najwięcej środków metodycznych i programowych.

- system szóstkowy

- system zastępowy

- system patrolowy

-system sekcyjny

- system zadaniowy

- organizacja

- system stopni

- system sprawności

-system nagród i kar

- współzawodnictwo indywidualne

- współzawodnictwo zespołowe

- zdobywanie odznak:

szub

specjalizacji

drużyn, szczepów, hufców, chorągwi

okolicznościowych

Uwagi końcowe:

1/ Współpraca drużynowego z:

rodzicami, szkołą, kościołem

2/ Modyfikacja systemu

3/ Instruktor

archiwum

